

PLP 2164
Larch

LITUVOJ
NACIONALINĖ
M. MAŽVYDO
BIBLIOTEKA

mokslas ir menas literatūra

DRAUGAS

ANTROJI DALIS / 1986
RUGSĖJO MĖN. 13 d. / SEPTEMBER 13, 1986
PART TWO — Nr. 179 (32)

Šiame numeryje:

Aničo epopėja prieš išeivių „kryžiaus žygį”.
Jurgio Gliaudos kūrybinis vaizdas.
Jono Evangelijos Kristus: „Ateikite ir pamatysite”.
Penkių dailininkų paroda.
Editos Nazaraitės eilių klausimai.
Editos Nazaraitės nauji eilėraščiai.
Kultūrinė kronika.
Nuomonės ir pastabos.
Svečiai iš Los Angeles Australijoje.

Jurgio Gliaudos kūrybinis vaizdas

ALĖ RŪTA

Ne amžius ir ne kūrinį gausa rašytojui nupelno dėmesį bei pagarbą, o kūrybos esmė, jos reikšmingumas: kiek ji gili ir plati, kaip veikia savo laiko aplinką, ar visuotinai ir ateity dominą savą bei kitatautį žmogų.

Kartą užklausiau Jurgį Gliaudą, kaip pats žvelgia į savo idėjomis nusėtą literatūrinį lauką. Jis atsakė: „Vertintojai sutinka, kad valdau tezių, temų ir siužetų įvairovę, visad likdamas ištikimas autoriškam neutralumui. Šalia mano romanų daug smulkiosios prozos buvo ir kitatautį periodikoje — latvių, rusų, angliškai. Ši pavasarį Lietuvos šaulių sąjunga tremtyje išleido *Agonijos* angliškąją laidą. Ši knyga apie Lietuvos valstybės tragediją įteikta Ronald Reagan'ui, ir autorius gavo prezidento asmenišką padėkos laiška. Ilgoka *Agonijos* studija pasirodė ir latvių spaudoje... Savo mėgiamiausia knyga laikau romaną *Ora pro nobis*, nes pavyko realizuoti šio žanro svarbiausias savybes.

Taip kukliai autorius užveda ir kitų žvilgsnį į jau labai platų jo kūrybos vaizdą; pažvelkim atidžiau, nes jau yra kur pasižvalgyti.

Geriau pažinti kūrygą galima pažįstant patį kūrėją, pasekiant jo nueitus keliu ir takus. Ne dėl to, kad kalendorius parodo apskritą skaičių — amžiaus, ar kūrybinio darbo patirties; ne tai svarbu. Kas būtų gyvenimas, ko vertos datos, net mokslo laipsniai, jeigu neliktų to gyvenimo konkrečių vaisių — kitiems pasigėrėti, horizontus praplatinti? Taigi ir šio autoriaus neminėsiu gyvenimo datų; tik užčiuopsiu charakteringus jo vingius. Gal tikėtai kūrybos pradžia, knygu ir premijų datos idomos, nes tai rodo autoriaus brendimą ir dosnumą.

Gimė Jurgis Gliauda 1906 m. liepos 4 d. Rusijoje, Tobolske, kur su tėvais išgyveno iki 16 savo amžiaus metų; tėvas buvo šviesus patriotas, organizavo aplinkinius

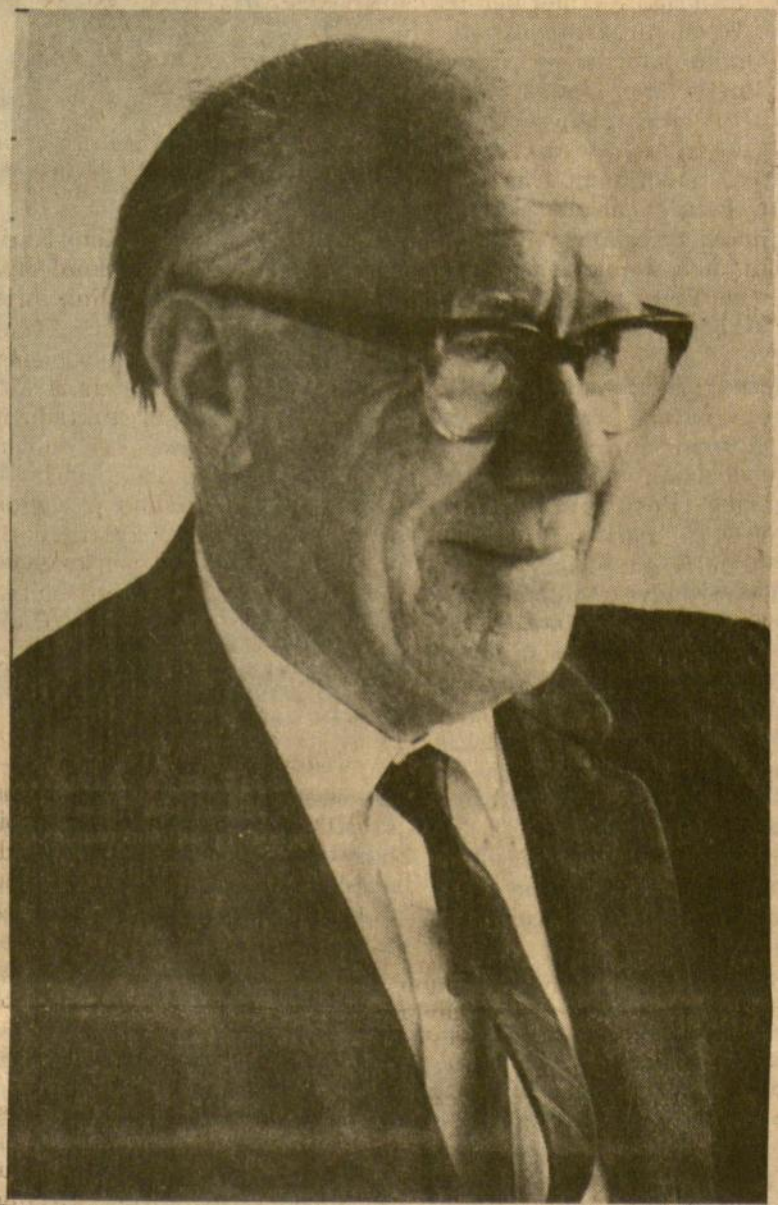
padėt „kontropagandai mokykloje”. Dvasinės duonos išsiilgusiam lietuvių jaunimui pasiūlomi stalininiai konservai.

lietuvius. Grįžęs į tėvynę, Jurgis Kaune baigė Aušros gimnaziją ir studijavo Teisų fakultete; mirus tėvui nebuvo lengva, tai jis dirbo Paštų valdyboje. Baigęs Vytauto Didžiojo universitetą, advokatavo Kaune, iki okupacijos privertė trauktis į užsienį. Su žmona Marija, trumpai tebuvę Vokietijoje, persikėlė į Šveicariją; čia gyveno tik porą metų, bet, išvykdami užjūrą, jau pradėjo kūrybines užuomazgas. Detroit, Michigan — tai kukli Gliaudžių buveinė, kur pasakė „Ave America!”, kur augino garbanotą blondinuką, angeliško veido Jurgelį, vienintelį sūnų; čia abu — Jurgis ir Marija — kultūrine veikla per šešerius metus paliko gražius pėdsakus. Bet gal ilgiausiai jų gyventame mieste — Los Angeles, Kalifornijoje, jau 33 metus jie prasmingai eina tremtinio keliu, be Tėvynės, tik niekada Jurgiui neužsisklendžiant kūrybiškai — savo tautai ir šiam kraštui. Los Angeles miesto taryba 1977 m. įteikė Jurgiui Gliaudai garbės raštą už nuopelnus literatūros ir kultūrinėje veikloje.

Jurgis Gliauda yra Lietuvių žurnalisto ir Lietuvių rašytojų draugijų narys, Šaulių sąjungos garbės narys, priklauso ir kitoms organizacijoms, ilgesnį laiką yra buvęs Kultūros klubo vadovu ir Radijo klubo nariu-talkininku. Tai daugiau kultūrinė rašytojo veikla, ir pasaulėžiūriniai jo apsprendimai būtų kita tema.

Rašytojas Jurgis Gliauda redagavo almanachą *Lietuviai Šveicarijoje* (1945), žurnalą *Lietuviai teisininkas* (1949-52). Jis Los Angeles Šv. Kazimiero parapijos istorijos autorius (1966) bei vaizdų redaktorius. Grožinės literatūros klausimais daugybę jo straipsnių ir knygų recenzijų yra buvę išeivijos spaudoje (*Drauge, Dirvoj, Tėviškės žiburiuose, Naujienose, Mūsų kely, Ateity, Gabi-joj, Lietuvių dienose, Margutų, Vienybėje* ir kt.), kur jis pasirašydavo savo pavardę arba slapyvardžiais — Kastytis, Kas, Kelmienis.

Grožinės literatūros srity periodikoje Jurgis Gliauda pradėjo reikštis eilėraščiais ir vaizdeliais (1945 m.). Žinomi dar iš Kauno laikų (gal studentaujanč?) humoristiniai jo rašinėjimai taipgi buvo spausdinti. Taigi Jurgio Gliaudos kūrybinis vaizdas platus ir laiko atžvilgiu, užimas

Rašytojas Jurgis Gliauda, šių metų liepos mėn. 4 d. atšventęs 80 metų amžiaus sukaktį.

Nuotrauka Vytauto Maželio

gal ne 40 metų, o visą pusę šimtmečio. Pradėjęs eilėraščių rinkiniu (*Ave America!*, 1950), rašė ir spausdino daugiausia romanus, bet išleido ir novelių knygų (*Gestanti saulė*, 1950; *Taikos rytas*, 1972; *Bausmė*, 1980). Atidavė žymią duoklę ir dramaturgijai. Vaidinti veikalai: „Tėviškėle” 1955 m. Los Angeles, „Meilės pinaklis” — 1952 m. Detroite ir 1959 m. Los Angeles, „Kaukių balius” — 1965 m. Los Angeles, išspausdinta *Septintoj pradalgėj* 1970 m. Anglijoje, drama „Čiurlionis” — 1966 m. Los Angeles ir 1978 m. Chicagoje, „Kompiuterinė santuoka” 1971 m. Los Angeles, išspausdinta *Aštuntoj pradalgėj* 1970 m. Anglijoje, drama „Naktis” 1974 m. Los Angeles. Ilgą jo romanų pavadinimų sąrašą galima rasti *Lietuvių enciklopedijoje* — 7-tame tome ir Papildymuose. Ne vienas

lietuvių autorių išeivijoje iki šiol nėra pavykę tiek išleisti savo knygų anglų kalba kaip Jurgiui Gliaudai; jų vardai: *House Upon the Sand, Sonata of Icarus, Simas, The Agony* ir dabar leidykloje jau surinkta novelių knyga *Tornado*. Su novelėmis ir apsakymais jis yra dalyvavęs antologijose ir jų spausdinęs žurnaluose latvių, rusų ir anglų kalbomis.

Vien originalių Jurgio Gliaudos beletristikos knygų skaičius jau prašoka dvidešimt ir iš jų autoriui paskirta vienuolika premijų: aštuonios už romanus (6 — „Draugo”, Lietuvos atgimimo sąjūdžio už *Aitvarai* ir *giria* 1970 m. ir Džukų draugijos už romaną *Perlojos respublika*. Tris premijas autorius taipgi yra laimėjęs už novelės. Šeši „Draugo” premijuoti romanai yra: *Namai ant smėlio* 1951, *Ora pro nobis* 1952, *Šikšnosparnių sostas* 1960, *Delfino ženkle* 1966, *Liepsnos ir apmaudo asociai* 1969, *Pagairė* 1975. Tai išorinis vaizdas.

Idomu pažvelgti, kokie šio gausaus kūrybos derliaus vaisiai, kokia jų vertė. Tai padaryti padeda autorius, jo knygų kritikai; šia proga pabandyčiau ir pati, kitų skaitytojų impresijų pagalba, aptarti Jurgį Gliaudą kaip rašytoją.

Jis kartą yra pasisakęs, kad kūrybos darbą laiko patriotine pareiga: „Visa, kas yra mano sąmonėje, ir kas kunkuliuoja mano kraujuje, aš gavau iš savo tautos. Ir tą viską aš atnašauju jai, jos didingai jėgai, jos nemariam dvasingumui, lietuvių, lyg gražinčiau savo motinai gyvybę, kurią esu gavęs iš jos” (*Draugas*, 1961.2.16).

Rašydamas apie meną ir literatūrą, Jurgis Gliauda pasisako: „Bėgimas su laiko

dvasia, su mada, aišku, nualina mūsų meną, neduodamas jam progos sustoti ties savimi, apmąstyti save, pagimdyti tai, kas yra savaiminga ne kitiems, bet mums” (*Draugas*, 1961.2.16). Toliau taip rašo: „Neieškojimas praradimo savyje ir pigi kova dėl tariamojo naujoviskumo — nėra išeivių kartos žydėjimas. Išeiti iš akligatvio tegalima pro lietuviškus vartus” (*ten pat*).

Ir kitame autoriaus pasakyme ryškėja pažiūra į literatūrą: „Mūsų literatūra dar išvežta iš tėvynės pilna esmės ir prasmės poieskių gyvenime, skaisčios moters ir skaisčios meilės dvelkimu, noru žmogų ne linksinti, bet vesti. Tai yra sveikos tautos literatūros pradai. Formalinė ir vidinė išraiškos forma mus verčia ieškoti sintezės to, kas išvežta iš namų, ir to, kas gaunama čia svetur” (*Draugas*, 1954.8.28).

Teisingai pažymi kitoje vietoje (recenzuojamas Vinco Ramono knyga): „Nėra ko ieškoti tikro gyvenimo atvaizdo literatūroje, — tai tik kūrėjo savaip suvoktas bei sukurtas gyvenimo vaizdas, ne jo atvaizdas, ne fotografija.”

Apie aktualiasias mūsų gyvenimo problemas Jurgis Gliauda prasitaria, kad „jos vertos komedijos”; užtat jis įveda nemažai satyrinių bruožų savo novelėse (pvz., *Dirvos* premijuotoj „Lošėjų ratelis” ir kt.) arba rašo komedijas („Meilės pinaklis”, „Kompiuterinė santuoka” ir kt.).

Apie dalyvavimą konkursuose jis atvirai pasisako: „Aš esu gyvas rašytojas, ir moderniškos priemonės, kurias surado mūsų visuomenė, mylinti ir puoselėjanti mūsų pastangas šiose skaudžiose sąlygose, mane, kaip ir kiekvieną kitą, provokuoja dalyvauti konkurse, įtikinti parinkimo patikėtinius mano romano kokybę, išleisti romaną su pompa...” (Vladas Kulbokas, *Lietuvių literatūros kritika tremtyje*, p. 57). Čia Gliauda teisus. Išeivijoje knygą išleisti — didelis vargų ir kančių kelias; konkursai padeda, o ypač Jurgiui Gliaudai jie atnešė garsą ir skaitytojų nusistebėjimą.

Bet, poeto Aisčio nuomone, „rašytojas — tautos gynėjas ir kartu jos genijaus reiškėjas”. Ir „kūrybos darbas reikalauja viso rašytojo gyvenimo, viso jo asmens. Kūrybos darbas nėra vien sunkus darbas, bet jis yra ir jo pašaukimas” (Vladas Kulbokas, *Lietuvių literatūros kritika tremtyje*, p. 10).

Jungiant beletristo Gliaudos ir poeto Aisčio pasisakymus, literatūrinis darbas, žinoma, yra pašaukimas; bet yra žmogiška norėti plačiausiai to darbo vaisius paskleisti pasauly; o tai padaryti kiek padeda ir konkursai. Kaip visa tai įvertina skaitytojai, visuomenė?

Prisimena viena vaizdi Jurgio Gliaudos novelė, spausdinta 1982 m. *Lietuvių dienose* anglų kalba, „Happiness eluded” (Dingusi laimė). Aprašomas senis, kuris prieš Velykas ieško šokoladinio zuikio savo trejų metų draugui, kaimynų berniukui. Zuikį randa, bet krautuvej pamato kartoninį paršiuką su morka gerklėj, kas jam primena Velykų papročius jo vaikystėj... Parsinešęs tuo paršiuku senis papuošia stalą, o zuikį padeda vidury, kad berniukas pasiimtų. Vaikas įeina, čiumpa kartoninį papuošalą, užmiršęs (Nukelta į 4 psl.)

Vilius Aleksandra Eivaitė „Sever to Release”, 1984 (aliejus, 4' x 6'4") Iš penkių lietuvių dailininkų parodos „Patterns and Perspectives”, ruošiamos Ukrainian Institute of Modern Art, Chicagoje, nuo rugsėjo 19 iki spalio 18 d.

Aničo epopėja prieš išeivių „kryžiaus žygį”

Jau nuo balandžio pradžios *Tarybinio mokytojo* skiltimis liejasi Jono Aničo „ideologinio karo” epopėja, pavadinta „Kryžiaus žygis” prieš socialistinę Lietuvos kultūrą. Iš to žodžių tvano kyšo paprasta tezė: Lietuvoje klesti vienintelė mokslinė ideologija paremta „socialistine” kultūra, kurią įnirtingai šmeižia ir puola „reakciniai” išeivijos „pseudo-kultūrininkai”.

Aničo metodas pažįstamas jau iš ankstesniųjų jo straipsnių: iš konteksto išplėstos citatos, atrinktos jo tezei paremti; ignoruojama visa, kas paneigtų jo teiginius. Dažnai nenurodomai šaltiniai, pasitenkinant bendrybinėmis nuorodomis. Pateikiami sąmoningai suluošinti pavyzdžiai. Štai, kalbedamas apie išeivijoje išleistą *Lietuvių enciklopediją*, Aničas stengiasi skaitytįjį sudaryti įspūdi, jog joje „nutylima, kad hitlerininkai okupavo Lietuvą”. Nepaminėtas lieka enciklopedijos 15-tame tome išspausdintas straipsnis apie vokiečių okupaciją nuo 1941 iki 1944 metų, aprašantis laikinosios vyriausybės likvidavimą, nacių siautėjimą, pagrindžio spaudą ir lietuvių pasipriešinimą okupantams.

Pagrindiniai semantiniai Aničo ginklai yra žodžiai „mokslinis” ir „socialistinis”. Su marksizmu-leninizmu nesutampanti lietuvių kultūros koncepcijos automatiškai pavirsta „nemokslinėmis” ar „antimokslinėmis”. Viskas, ką paskelbia sovietinės kompartijos centro komitetas ir ką pakartoja Aničas, automatiškai tampa „moksliška”. Bet juk mokslinis metodas kaip tik ir reiškia pastangą išvengti bet kokios išankstinės, apriorinės dogmos, neišskiriant ir marksistinės-lenininės. Aničo ideologija netampa „moksliška” vien todėl, kad ją 19-tame šimtmety tokia pavadino ir iki šiol tebevadina jos sekėjai. „Buržuazinių” ar „klerikaliųjų” etikečių prisegimas nemėgstamoms idėjoms jau nėra mokslas, o gryna magija.

Tokia precizijos stoka būdinga ir Aničo pamėgtam terminui „socializmas”. Štai skaitom, kad „socialistinės lietuvių kultūros turtai stichiškai veržiasi į užsienio lietuvių buitį”. Nejaugi marksizmas-leninizmas ir sovietinis imperializmas reiškia tą patį kaip „socializmas”? Dauguma pasaulio socialistų su

tuo nesutiktų. Lietuvių kultūros, to gyvo organizmo, neįmanoma sutalpinti į tokias abstraktybes — ji niekad nebuvo ir nebus „socialistinė”, „kapitalistinė” ar „feodalinė”. Panašiai iškreipiamos ir išeivijos kultūrininkų pozicijos. Aničas tvirtina, kad „visi buržuazinės emigracijos ideologai... primygtinai siūlo tarybinams istorikams atsiskirti proletariato klasinių pozicijų ir materialistinio istorijos supratimo”. Ką bendro bėturį nomenklatūriniai istorikai su gyvuojančiu proletariatu ar „Lietuvos liaudimi”? Išeivijoje niekas nesiūlo užtiupti burnas istoriją materialistiškai aiškinantiems — teaiškina jie ją iki pačių jos materialistinių gelmių. Protestuojama prieš visų, įvairiai galvojančių, lietuvių istorikų suvayrą į vienintelį materialistinio istorijos supratimo gardelį, prieš lietuvių istoriografijos suvienodinimą ir tuomi nuskurdinimą.

Iš tokios mąstysenos ir prielaidų gimsta absurdiški dvelkiančios išvados. Kritiškas požiūris į sovietinę santvarką Aničui neišvengiamai veda prie „degradacijos” ir „nutautimo”. Pagal jo logiką, tie, kurie priešinas Lietuvos nutautinimui padeda ją nutautinti. Sovietinė niveliacija reiškia tautos kultūros suklestėjimą...

Aničo straipsnių serijoje vėl atsiskleidžia būdingas totalitarinio mentaliteto pasaulis, niekuo nepasikeitęs nuo 1940 metų: juoda ir balta, „buržuazinis” blogis ir tarybinis „socialistinis” gėris, „tarybiniai” mokslininkai ir „buržuaziniai” klastotojai. Šiame pasaulyje Aničas jaučiasi patogiai ir natūraliai — patenkinta žuvis stalininėje kūdroje. Nėra klausimų, nėra abejonių, nėra net ir „dialektikos”. „Politinis pliuralizmas”? Jam, anot Aničo, tarybinėje visuomenėje nėra „socialinės bazės”. O idėjinis pliuralizmas, bet kurios gyvybingos kultūros pagrindas? Jo Aničas net ir neužsimena. Toksai pliuralizmas tėra laiko eikvojimas ten, kur jau atrasta galutinė tiesa ir kur ją saugo visąžinė, neklystančioji partija. Visa tai jau girdėta ne tik iš Sovietų Sąjungos valdovų, bet ir iš hitlerinės Vokietijos bei fašistinės Italijos.

Kaip pažymima *Tarybiname mokytojuje*, pagrindinė Aničo straipsnių serijos paskirtis yra

Jono Evangelijos Kristus: „Ateikite ir pamatysite“

ANTANAS L. RUBSYS

Jono evangelijoje yra viena labai būdinga scena. Skaitome:

[Betanijoje, anapus Jordano stovėjo Jonas [Krikštytojas] ir du jo mokiniai. Išvydęs ateinantį Jėzų, jis tarė: „Stai Dievo Avinėlis!“ O jis atsigrėžė ir, pamatęs juos sekant, paklausė: „Ko ieškote?“ Jie atsakė: „Rabi (tai reiškia „Mokytoja“), kur gyveni?“ Jis tarė: „Ateikite ir pamatysite“. Tada jie nuėjo, pamatė, kur jis gyvena, ir tą dieną praleido pas jį. Buvo maždaug dešimta (t.y. ketvirta po pietų) valanda (Jn 1, 35-39).

„Ateikite ir pamatysite!“ Du Jono Krikštytojo mokiniai nuėjo. Vienas jų buvo Andriejus (Jn 1, 40), o kitas — labai galima, „mokiny, kurį Jėzus mylėjo“ — Jonas (Raymond Brown, *The Gospel according to John*. Anchor Bible 29, Garden City, NY, 1966, p. 73). Jono evangelijai būdinga tikslios laiko bei vietos nuorodos. Viena jų, atrodo, brangi autoriui laiko nuoroda yra šiame pasakojime „Buvo dešimta valanda (t.y. ketvirta po pietų)“. Jono evangelija pabrėžia Jėzaus iniciatyvą, — jis atsigrėžia ir paklausa, — „Ko ieškote?“ Tai pirmieji Jėzaus žodžiai Jono evangelijoje. Jie yra klausimas kiekvienam Jėzaus mokiniui — krikščioniui. Klausimas „Ko ieškai?“ yra būtinas žmogaus — krikščionio poreikis, kuris veda žmogų — krikščionį į atvirybę Dievui. Mokinių atsakymas klausimu „Rabi, kur gyveni?“ pabrėžia tą patį būtinį žmogaus — krikščionio poreikį rasti Dievą ir būti jo Artume. Norime rasti gyvenime tai, kas svarbiausia: ištrūkti iš laikinumo, kautos, bei mirties glėbio ir rasti tai, kas nuolat yra. Laikinumą, kaitą, mirtis mūšyse žadina ir puoselėja amžinybės ilgesį. Jos alkį, troškulį. Jėzaus kvietimas „Ateik ir pamatyk!“ apima visapusišką būtinį išsūkį gyventi atvirybę Dievui — tikėti.

Jono evangelijoje ėjimo prie Jėzaus tema yra tikėjimo poreikis (žr. 3,21; 5,40; 6,35. 37,45; 7,37 ir t.t.). Taip pat Jėzaus pamatymo tema siejama su tikėjimu. Panašiai, amžinasis gyvenimas yra žadamas tiems, kurie eina prie Jėzaus, žvelgia į jį, tiki jį — trys skirtingi bruožai paženklina tą patį tikėjimo veiksmą. Mokinio — krikščionio ugdymas atbaigiamas, kada mokinyš-ė mato Jėzaus garbę ir ištiki Jėzų (2,11).

Jono evangelijos Jėzus. „Kas buvo nuo pradžios, ką girdėjome ir savo akimis regėjome, ką patyrėme ir mūsų rankos lietė, — tai rašome apie gyvenimo žodį“ (1 Jn 1, 1). Šie

žodžiai švyti pasitikėjimu. Jie yra išvalgus patirties aprašas. Pauliaus gyvenimo buvo staigmena — Dievo proveržis, kurį Paulius patyrė ant vieškelio į Damaską. Pauliaus gyvenime buvo du tarpiniai: prieš susitikimą su Jėzumi pakeliui į Damaską ir po susitikimo. Prieš susitikimą Jėzus Pauliui buvo apsimetėlis, o po susitikimo jis buvo Pauliaus Kyrios — Viešpats. Jonas tokios staigmenos neišgyveno: per keletą metų jis buvo draugas vyro-pranašo, — Jėzuje jis palaipsniui atpažino Kristų. Po Jėzaus kančios — mirties — Prisiikėlimo Jonas buvo *baisiai* nustebintas: jo draugas yra Dievo Sūnus, tikras Dievo Sūnus. Čia slypi Jono Jėzaus paradoksas: jis yra labai žmogiškas — gali jį matyti ir liesti; jame tikėjimu, Dvasios šviesoje, gali matyti nuostabią Žodžio paslaptį — Dievo Sūnų.

Jėzus yra žmogus. Tikrai, Jono Jėzus yra perdėm žmogiškas. Savo trapumu ir psichologija visiškai mums panašus. Pavargęs, malšina troškulį prie šaltinio, prašydamas vandens iš nepažįstamos moters (Jn 4,5ss.); turi gūžtą, kur mokiniai gali užteiti ir kartu praleisti vakarą (Jn 1,38; 3,2); turi draugą Lozorį — drauges Mirtį ir Mariją (Jn 11-12); žino, kas yra skausmas ir verkią dėl savo draugo Lozorius mirties (Jn 11, 33, 35); dalyvauja vestuvėse (Jn 2, 1ss.); gali supykti ir išvartyti šventykloje prekiaujančių stalus (Jn 2,15).

Jėzus — nuostabus psichologas, — puikiai pažįsta žmogaus širdį. „Jam nereikėdavo, kad kas paliudytų apie žmogų. Jis pats žinojo, kas yra žmogaus viduje“ (Jn 2,15). Be galo pagarbus artimui: gali užsiminti samariečiai apie jos nepadorų gyvenimą, neversdamas ją parausti iš gėdos ar ją pasmerkdamas (Jn 4), o sugautą svetimavime moterį apgina nuo skundikų nuodėmės atleidimu (Jn 8, 1-11). Jėzui būdinga atkreipti žmonių dėmesį į tai, kas yra juose gera, kilnu, gražu, nors jie ir būtų nusidėjėliai.

Jėzus — Dievo vyras. Jėzus Jono evangelijoje yra labai įdomi asmenybė. Ką tik jo beklautum, Jėzus turi tik vieną atsakymą: *Tėvas*. Iš kur tu esi? Iš Tėvo. Kur tu eini? Pas Tėvą. Ką tu darai? Tėvo valią vykdu, atlieku man duotą Tėvo užduotį. Ką tu sakai? Nieko savo vardu, bet tai, ką girdžiu iš Tėvo. Jono evangelija mus apčiuopiamai veda į Trejybės paslaptį, triskart šventą vieną Dievą. Jėzus visuomet visapusiškai laisvas, visuomet visapusiškai savitas, tačiau visuomet

Jeruzalės senamiesčio mergaitė, 1986.

Nuotrauka Algimanto Kezio

visapusiškai ryšy su Tėvu. „Pradžioje buvo Žodis. Tas Žodis buvo pas Dievą, ir Žodis buvo Dievas. ... Tas Žodis tapo žmogumi ir gyveno tarp mūsų.“ (Jn 1, 1,14).

Jėzus — Tas, Kuris apreiškia Dievą. Jėzus yra tas, kuris yra nuolat su Dievu, — jis yra Dievo Žodis ir Išmintis. „Dievo niekas niekada nėra matęs, tik tai viengimis Sūnus — Dievas, Tėvo prieglobstyje esantis, mums jį apreiškė“ (Jn 1, 18). Jono Kristus yra tas, kuris mums apreiškia Tėvą.

Dievo Žodis ir Išmintis Jonui yra istorinis Jėzus iš Nazareto. Jam rūpi parodyti, kad Dievas apreiškė savo užmojų ir davė žmogui patį save Jėzuje iš Nazareto. Tai ryškų iš pačios evangelijos turinio sąrašas:

Pradžia — prologas (Jn 1, 1-18) yra Jono evangelijos uvertiūra ir perliukas. Supažindinama su visu evangelijos turiniu — Jėzumi, Dievo Žodžiu, kuris yra *gyvenimas*, duotas žmogui, ir *šviesa*, šviečianti pasaulio tamsoje. Dievas per savo Žodį, Jėzų Kristų, sukūrė naują Bendriją, kuri gyvena amžinuoju gyvenimu. Dievo Žodis, Jėzus Kristus — *šviesa* tamsoje — buvo žydu atvestas, o pagonių priimtas.

Po prologo — pradžios Jono evangelijos turinys bemaž

savaime skyla į dvi dalis. Pirmieji dvylika skyrių (1,19 — 12,50) sudaro Ženklių knyga, o 13-20 skyriai Šlovės knyga. Ženklių knygoje yra septyni ženkli, kurie įsakmiai liudija, kad Dievas yra Kristuje. Ženkli — nuostabi keliantys veiksmai. Juos palydi Jėzaus žodžiai. Ženkliais ir žodžiais — pačiu savimi — Jėzus apreiškia Tėvą. „Kas yra mane matęs, yra matęs Tėvą“ (Jn 14,9). Jėzus apreiškia Tėvą, duodamas Dvasią, kuri teka iš jo atverto šono (Jn 7,38; 19, 30,34). Dvasios užduotis — vesti i tiesos pilnatvę: „Kai ateis toji Tiesos Dvasia, jus ji ves i tiesos pilnatvę. Ji nekaltės iš savęs, bet skelbs, ką bus išgirdusi, ir praneš, kas dar turi įvykti“ (Jn 16,13).

Jėzus — Žmogaus Sūnus. Jono evangelija dvelkia mistika. Nuostabu, kad mistikos fone reiškiasi teismas. Teismas žodinas ryškus kone kiekviename puslapyje: liudininkas, nuosprendis, kaltintojas, įtikintojas, ramintojas, gynėjas, advokatas. Visa tai dėl to, kad Jėzus yra Žmogaus Sūnus, — *Danieliaus* knygos asmenybė (Dan 7, 13 - 14), — kuris turi įvykdyti teismą laiko / pasaulio pabaigoje. Jėzus pareiškia Nikodemui, kad „Niekas nebuvo pakilęs į dangų, kaip tik Žmogaus Sūnus, kuris nužengė iš dangaus“ (Jn 3, 11-13). Jėzus nenori būti Teiseju, kuris pasmerkia, bet tik Sūnumi, kuris išgano: „Dievas taip pamilo pasaulį, jog atidavė savo vienatinį Sūnų, kad kiekvienas, kuris jį tiki, nepažūtų, bet turėtų amžinąjį gyvenimą“ (Jn 3,16). Tačiau, kadangi Sūnus yra šviesa, jo atėjimas yra išsūkis kiekvienam apreiškiant save, — rinktis šviesą ar tamsą, gyvenimą ar mirtį, — teisti save. (Graikiškas žodis yra *krisis* — krizė). „Dievas gi nesiuntė savo Sūnaus į pasaulį, kad jis pasaulį pasmerktų, bet kad pasaulis per jį būtų išgelbėtas. Kas jį tiki, tas nebus pasmerktas, o kas netiki, jau yra nuteistas ... Teismo nuosprendis yra toksai: atėjo šviesa į pasaulį, bet žmonės labiau mylėjo tamsą, nei šviesą, nes jų darbai buvo piktai“ (Jn 3,17-19). Žmogaus Sūnaus atėjimas į žmonijos gyvenimą yra

krisis — teismas, kuriame pats žmogus turi apsispręsti ir save nuteisti. Būdinga, kad Žmogaus Sūnus yra kartu su tuo, kuris tiki, kaip jo gynėjas - advokatas. Teismas istorijos vyksme tęsis iki pasaulio pabaigos. Jėzus siuncia kitą Globėją — „Tiesos Dvasią, kurios pasaulis neįstengia priimti, nes jos nemato ir nepažįsta. O jūs ją pažįstate, nes ji yra pas jus ir bus jumyse“ (Jn 14,16-17).

Jėzus — Dievo Sūnus. Jėzus gali apreiškinti Dievą, nes jis pats yra Dievo Sūnus. Jėzus dažnai naudoja žodžius „Aš Esu“ (Jn 8,24.28.58; 13,19). „Aš Esu“ hebraiškai yra Jahvė, — Dievo vardas Senajame Testamente (Iš 3,6.14). Tik Dievas yra *Aš Esu* — Jahvė. Jono evangelijoje žodžiai *Aš Esu* apreiškia Dievą Jėzuje.

Tikintčiojo gyvenimas Jono evangelijoje. Ženkliai Jono evangelijoje liudija Dievą Jėzuje. Jono evangelija kalba apie tris sakramentus: Krikštą (Jn 3), Eucharistiją (Jn 6) ir Sutaikinimą (Jn 20, 19-23). Sakramentai liudija, kad Kristus yra Bendrijoje [Bažnyčioje].

„Vėl užgimti“ (Jn 3,5). Jn 3 aprašoma pokalbis Jėzaus su Nikodemu, žydu didžiuoju (Jn 3,1-15). Nikodemas ateina pas Jėzų „nakčia“ — iš nakties. Naktis pas Joną yra tamsos, nežinojimo, blogio įvaizdis. Pokalbis su Nikodemu sukasi apie įėjimą į Karalystę. Kiekvienas, kuris nori įeiti į Dievo Karalystę, turi „vėl užgimti“ (Jn 3,3.5.6). Graikų kalba „anōthen“, t.y. „gimti iš aukštybės“. Kadangi Dievo Dvasia ateina iš „aukštybės“, vėl užgimusių yra „atgimę iš aukštybės“. Ir gimimas „iš vandens ir Dvasios“ (Jn 3,5) yra krikščioniškas krikštas, kurį Jonas laiko *atgimimo* sakramentu. Krikštas liudija Kristų krikščionių Bendrijoje.

„Aš Esu“ gyvenimo duona ... *Aš Esu* gyvoji duona“ (Jn 6,35.51). Jėzus, prašomas duoti „tos duonos“, atsako nuostabią kalbą apie gyvenimą ir gyvąją duoną (Jn 6,35-50; 6,51-59). „Gyvenimo duona“ yra Jėzaus mokymas, o „gyvoji duona“ — Jėzaus Kristaus Kūnas ir Kraujas — Eucharistija. Ir mokymas, ir Eucharistija išreiškia duona. Jėzaus mokymas yra Dievo Apreiškimas kaip būti darnoje su savimi, su artimu ir kūriniu. O Eucharistija — Jėzaus Kūnas ir Kraujas yra Dievo savęs davimas žmogui. Tikintysis, valgdamas Duoną tampa duonos gabalėliu dėl kitų Kristuje, o gerdamas Kraują tampa vyno lašeliu Kristuje dėl kitų. Eucharistijoje Dievas duoda save, kad įgalintų priimantį duoti save artimui. Eucharistija turi nepaprastai gilų bendrinį požymį ir liudija, kad Kristus yra Bendrijoje. Prie bendro stalo susirinkę tikintieji jau dabar dalijasi Jėzaus, Dievo Sūnaus ir Kristaus, gyvenimu. Būdinga, kad Paskutinės vakarienės metu Jėzus atlieka vergo pareigą žydu šeimoje: plauna mokinių kojas. Petriui šis veiksmas netilpo galvoje: „Viešpatie, nejaugi tu mazgosi man kojas! ... Tu nemazgosi man kojų per amžius!“ (Jn 13,6-8). Atsakymas Petriui mįslingas: „Tu dabar nesupranti, ką aš darau, bet vėliau suprasi“ (Jn 13,7). Jonas nepasitenkina priminti, kad Jėzus yra ir Tarnas — Kenciantis tarnas (Iz 52,13 — 53,12). Jo dėmesys krinta ir Jėzaus mokiniui: mokiniu esama tarnaujant. Istorinis Jėzus ėjo meilės ir tarnavimo keliu. Mokiniai turi mylėti vieni kitus (Jn 13,35). „Nėra didesnės meilės, kaip gyvybę už draugus atiduoti“ (Jn 15,13). Šiuo keliu ėjo

Kristus. Meilė, kuria Kristus mylėjo, yra tarnaujanti meilė.

„Kam atleisite nuodėmes, tiems jos bus atleistos“ (Jn 20,22). Kas yra nuodėmė? Tai atkakli tikrovė žmogaus buityje ir nesuvokiama paslaptis. Žmogaus nuodėmingumo tema yra viena iš pagrindinių Šv. Rašto temų. Tai prielaida, kuri paaikšina išganymo dramą, padarydama ją reikalinga ir galima. „Nuodėmė yra paslaptis ... mes negalime suprasti kaip kūriny, kilęs iš Dievo rankos, gali nusidėti ... Mes negalime suprasti nuodėmės ... ši paslaptis yra apreiškta tik išganymo istorijoje, kaip veiksnys Dievo gailestingumo apreiškime. Dievas parodo mums mūsų nuodėmės bedugnę, kad apreiškų mums savo amžinojo gailestingumo versmę“ (Karl Rahner). Nuodėmė atitolina nuo Dievo ir suardo darną ne tik pačiame žmogue, bet ir visoje kūrinyje. Kūrinio sukilimas prieš Kūrėją Pradžios knygoje išreiškia užginto medžio vaisiumi (Pr 2,17; 3,3-7). Žmonija/žmogus su įžaliu godumu veržiasi jo linkui, norėdamas būti „kaip Dievas“ (Pr 3,5). Godi savimeilė daro žmogų grubų ir įžlų. Įžalaus godumo vedamas, žmogus prieina liepto galą — peržengia ribas, kurios nenumaldomai saisto visą jo trapų gyvenimą. Kartą prasiveržusi į žmogaus būtį, nuodėmė, lyg nenumaldoma kalnų griūtis, veržiasi į istorijos slėnius.

Dievo užmojis gražinti žmogų i teisų ryšį su savimi. Jono evangelijoje yra apreiškiamas Velykų dienos vakare nuodėmių atleidimu: „Imkite Šventąją Dvasią. Kam atleisite nuodėmes, tiems jos bus atleistos...“ (Jn 20,22-23). Atleidimas sukuria naują padėtį tarp Dievo ir žmogaus, žmogaus ir žmogaus, — tarp užgautojo ir užgavusiojo. Naujoji padėtis yra nauja *gyvenimo ir šviesos* pradžia. Atleidimą nūdien vadiname Sutaikinimo sakramentu. Žmogaus sutaikinimas su Dievu liudija Kristų Bendrijoje, pagal Jono evangeliją.

Jono evangelija yra kvietimas *ateiti ir pamatyti* — tikėti Dievą Kristuje, apreiškiantį gyvenimą ir šviesą, tikėti Kristų sakramentuose, duodantį gyvenimą ir šviesą. Norime rasti gyvenime tai, kas svarbiausia: ištrūkti iš laikinumo, kaitos ir mirties

Penkių dailininkų paroda

Dailininkų Nijolės Banienės, Aleksandro Vilijos Eivaitės, Dianos Kizlauskienės, Janinos Marks ir Ados Sutkuvienės paroda, „Patterns and Perspectives“, vyks nuo rugsėjo mėn. 19 d. iki spalio mėn. 18 d. Ukrainian Institute of Modern Art, 2320 West Chicago Avenue, Chicago, Ill. Muziejaus valandos: kasdien (išskyrus pirmadieniais) nuo 12 iki 4 val. p.p. Atidarymas ir vaizės bus penktadienį, rugsėjo mėn. 19 d. 7-10 val. vak. Paroda globoja Lietuvių moterų dailininkų draugija. Parodoje bus išstatyta minėtų dailininkų audiniai, tapyba ir piešiniai. Taip pat bus galima pamatyti kitų šios organizacijos narių darbų skaidres. Parodos katalogo įvadą Viktorija Matranga gražiai apibūdina šių penkių dailininkų ir kitų jų lietuvių kolegų įnašą į meno pasaulį, pabrėždama, kad jų darbų įvairumas harmoniškai kalba plačiai Chicagos bei Amerikos meno sferai.

letenos ir rasti tai, kas nuolat yra. „Ateik, ir pamatyk!“ apima būtinį poreikį gyventi atvirybę Dievui — tikėti.

„Kuo jūs mane laikote?“ Kuo laikome Kristų, būdami krikščionys? Ar einame su Kristumi, ar bėgame su Kristumi? Ar vejame Kristų? Atėjome; ar pamatėme?

Rūpintojėlis Kristus padaro mums Dievą patrauklų ir artimą. Turime nepaprastą pašaukimą: būti Rūpintojėlio Kristaus rankomis, kojomis, širdimi; garbinti Dievą ne tik pamaldomis, bet ir teisumu bei paslaugumu savo kasdienos buityje. Pakrikštyti i Jėzaus mirtį ir Prisiikėlimą, renkamės švęsti Eucharistiją — Padėką, išpažinti, kad Dievo gerumas — atlaides ir gydančias gerumas — apima visas mūsų buities sritis: darbą, uždarbį, turta, siekius, ištaigas. Girdime Dievo žodį — Kančios pasakojimą. Tebūnie jis mums vilties žodis — ir asmeniškai, ir Tėvynei; te duoda jis mūsų vilčiai sparnus, o galūnus teveda į atsakomybę.

(Šis yra antrasis iš kun. prof. Antano L. Rubsio trijų straipsnių istorinio Jėzaus trijų tikėjimo Kristaus temomis. Baiginiis, „Apaštalo Pauliaus mokymas: eiti, bėgti su Kristumi ir vytiis Kristų“, bus išspausdintas ateinančio šeštadienio numeryje.)

Avig ir ozkų banda Betanijos miestelyje, 1986.

Nuotrauka Algimanto Kezio

Jeruzalės senamiesčio parduotuvės, 1986.

Nuotrauka Algimanto Kezio

Svečiai iš Los Angeles Australijoje

ANTANINA BINKEVIČIŪTĖ — GUČIUVIENĖ

Dar ne visai išblėso stiprūs ispūdžiai po Clevelando Vyrų okteto apsilankymo, o štai mūsų tautiečius vėl žavėjo Los Angeles dainuojančių vyrų viešnagė. Pagarba jiems, ir nuoširdi padėka už ryžtą, kelionės vargus ir suteiktą didelį „pasigardžiavimą“, mums atvežus tokius puikius, pavyzdžius dainų vakarus!

Losangeliečių atvykima vainikuoja dar ir gražus tikslas: jie paliko visų (Melbourne, Adelaidėje ir Sydneyje) koncertų pajamas, papildydami ateinančio — 1987 m. Australijoje — Šesto pasaulio lietuvių jaunimo kongreso finansinį katilą, į kurį visokiais būdais ir keliais kraunamas doleris to kongreso išlaidoms padengti. Kelionės išlaidas svečiai padengė iš savo kišenių.

Adelaidėje juos girdėjome š. m. rugpjūčio 22 d. Lietuvių namuose. Pilna salė tautiečių, atėjusių pasiklausyti koncerto, kuris iš tikro buvo dainų, vaidybų, meninio skaitymo ir net... šokio spektaklis!

Pakalbėkime iš pradžių apie

Los Angeles vyrų kvartetas: (iš kairės) Rimtautas Dabšys, Antanas Polikaitis, Bronius Seliukas ir Emanuelis Jarašūnas. Akompaniatorė — Raimonda Apeikytė.

pagrindinį dalyką — jų dainavimą. Keturi gražių balsų vyrai, visi iš profesijos inžinieriai, kartu dainuoja jau... 20 metų! Ir kaip dainuoja! Bet tai ne vien ilgų metų jų bendro dainavimo vaisiai ir rezultatai. Akivaizdus jų atsidėjimas dainai, pasinėrimas į jos gelmes, jų išsakingas vokalinis ir muzikinis „lankstumas“. Tokie faktoriai, be abejo, labai palengvina ir ansamblio vadovams: kompozitoriams Broniui Budriūnui ir Aloyzui Jurguičiui bei scenos vadovui, da-

bartiniam Los Angeles Dramos sambūrio režisieriui Petrui Maželiui, kvarteto „nušlifavimo“ darbą.

Kiekviename veikale juntamas rimtas interpretacinis apmąstymas, muzikiniai akcentavimai, spalvų, kontrastų ir niuansų naudojimas. Iškultivuota ne vien atskira muzikinė frazė, bet ir kiekviena gaida, atspindi savo vokaline ir žodine prasme. Pasigėrėtina švarus darbas! Ispūdžius stiprino ir gastrolierių aktoriški gabumai. Net scena,

kurios visi kampai buvo „pažadinti“, papildė bendrą akciją. Įdomūs jų susigrupavimai, tikslūs, santūrūs judesiai...

Moka jie tarti ir meninį žodį. Pradžioje Rimtautas Dabšys, bosas, prisitęsęs auditorijai kaip „vikriausias kolegų atstovas“, sąmojumi perpintu monologu pažadino jos dėmesį programos klausymui.

Vokalinio jautrumo nubangavo pirmoji daina — Broniaus Budriūno „Teviskėlė“. Ypačiai sudomino muz. Z. Venckaus „Nemunas atves“ poetiniam D. Urnevičiūtės tekstui. Šios Lietuvoje kuriančios rašytojos poetės daug tėtų ir dėdžių gyvena pačioje Adelaidėje. O „Jūra, mus užauginusi jūra...“ nukėlė iki Baltijos krantų...

Dabar į sceną įžengė Bronius Seliukas, antras tenoras, ir pristatė save kaip „rimčiausią“ kvarteto dalyvį, tam pabėres, deklamacijos forma, pluoštą humoristinių argumentų. Salėje vėl nesulaikomi juokai...

Po to ejo Raimondos Apeikytės „Romanas“. Ji gyvena Los Angeles, yra žinoma pianistė ir akompaniatorė. Buvo tikra staigmena pažinti jos muzikinę kūrybą. Veikalas įdomus, originalios struktūros — puikiems Vinco Mykoliaičio-Putino žodžiams. Toliau mieli svečiai šokdami

apdainavo pirmosios meilės prisiminimus ir apgailestavo, „kad niekas negali prisišaukti iš praeities pirmosios meilės“. Pasipuošę raudonais gvazdikais, jų grožį apdainavę, juos numetė į publiką „atminimui“.

Po linksmy „Vakaruškų“ atėjo eilė pakalbėti Antanui Polikaičiui (neeilinio baritono savininkui). Jis pateikė kvarteto lyg „curriculum vitae“, pasakodamas visų draugų vardus, kad jie gimė todėl... kad labai norėjo dainuoti! Kaip gerai padarė!!!

Čia vėl staigmena — Johannes Brahms žinomo valso melodijai pritaikė žodžius mūsų žinomas daugelio meno šakų menininkas — rašytojas, poetas, dailininkas, žurnalistas, spaudos redaktorius — niujorkietis Paulius Jurkus. Šis numeris sukėlė romantiškos nakties idilijos vaizdą. Romantiškas Giedros Gudauskienės kūrinėlis „Pabučiaivimas“ — „Šventė mums tikra dainuoti linksmai, mylėti karštai“ kiek pakuteno ir klausytojų širdes.

Dabar artistų atsisveikinimui į sceną buvo išneštos taurės raudono vyno. Juo pasistiprinę pabėrė į salę, valso tempais, Aloyzo Jurguičio „Aukšins žvaigždės“. Toliau girdėjome V. Juozapaičio „Tamošius pagavimas“. Tos dai-

Dail. Janinos Marks audinys „Decorative — Organic“ iš parodos „Patterns and Perspectives“, atidaro mos rugsėjo 19 d. Ukrainian Institute of Modern Art, Chicagoje.

nos žodžiai — „Tokie vyrai nesidomėto“ — visai tinka ir patiems dainoms atlikėjams.

Atėjo eilė pakalbėti ir paskutiniajam dalyviui — Emanueliui Jarašūnui, pirmam tenorui. Jis

pateikė kolegų būdingas biografijas. Vyrų kalbiniai įtarpai buvo, sakytum, humoristinio žanro (jų pačių kūrybos) gražūs perliukai. Ružavomis peteliškėmis po kaklu pasipuošę dar atliko keletą dainų. „Užstalės dainoje“ — „Kai alučio putoto gana, tai skamba prie stalo svetelių daina“, sušvito ir mūsų svetelių linksmoji gaida.

Bisams šaukiant nustebino tiek girdėta, taip žinoma Sydnėjaus kun. prel. A. Butkaus melodijai sukurta daina „Kaip aras pašautas“... Prasidėjusi maldos susikaupimo nuotaika, vėliau pakilusi iki dramatinės įtampos, ji skambėjo lyg bažnytinė oratorija.

Losangeliečių kvarteta puikiai lydėjo pianinu mūsų prityrusį pianistę Nemirą Masiūlytę-Stapleton.

Lietuvių namų mūrai, nors ir drebėdami, ovacijų audras atlaikė! Scenoje sveikinimo ir padėkų žodžius tarė LB Krašto valdybos sekretorius V. Baltutis ir Adelaidės LB apylinkės valdybos pirmininkas J. Stačiūnas. Tarp dovanų, dovanėlių koncertantams buvo įteikti ir australiškai aborigenų bumerangai, simbolizuojantys prisiminimą ir grįžimą. O mes, australiečiai, dar ilgai prisiminsime Jus ir be jokių bumerangų!

Jurgio Gliaudos kūrybinis vaizdas

(Atkelta iš 1 psl.)

zuikį, šaukia — „mano, mano“ ir išbėga iš kambario. Seniai dingsta vėlykinė nuotaika, jis, rodos, labiau pasensta...

Dažnai būna taip ir autoriams: skaitytojai „pačiumpa“ ką kitą, o ne tai, ką rašytojas laiko esminiu ir svarbiu dalyku. Autorius gal mėgsta vieną, o skaitytojai įvertina ką kitą. Rašytojas Jurgis Gliauda sako, kad jo mėgiamausia knyga yra *Oro pro nobis*. Tiesa, šis romanas jam suteikė antrą iš eilės „Draugo“ premiją. Bet, pavyzdžiui, rašytojas Antanas Vaičiulaitis skeptiškas dėl *Ora pro nobis*: esą ten dinamiškų vietų, bet stilius retoriškas, veikėjai autoriaus valdomi; tačiau Vaičiulaitis aukštai vertina *Šikšnosparnių sostą* (žr. Vlodo Kulboko *Lietuvių literatūros kritika tremtyje*).

Autoriaus Jurgio Gliaudos nuomonė apie kūrybą: tai patriotinė pareiga,ėjimas „pro lietuviškus vartus“... Bet jis pirmuoju romanu, *Namai ant smėlio*, psichologiškai sprendžia atkeršijimo problemą, vaizduodamas nelietuvius veikėjus, o romano siužetas nieko bendro neturi su lie-

tuvių gyvenimu ar Lietuvą. O tai, mano manymu, vienas pačių geriausių Jurgio Gliaudos kūrinių — turinio, formos, net ir kūrybinės kalbos atžvilgiais. O Algimantas Mackus kitados kovotų priešingai jausmai. Tuo tarpu reiklus amerikiečių recenzentas žurnale *Time* tą patį romaną anglų kalba labai gerai įvertino, laikydamas jį viena reikšmingiausių apie nacizmą knygų.

Pagal kritiką Algirdą T. Antanaitį, silpniausiu Jurgio Gliaudos romanu esąs *Aitvarai ir giria*, nes „apsunkintas opios temos, kur autoriaus norėta pavaizduoti partizanų tikslai, — drąsa, tėvynės meilė ir t.t., bet nesą ten partizano-žmogaus...“ (Vladas Kulbokus, *Lietuvių literatūros kritika tremtyje*, p. 202). O Pranas Visvydas romaną *Aitvarai ir giria*, laimėjusį Lietuvos atgimimo sąjūdžio skelbtą konkursą (1970), laiko struktūriškai geru, tik personažai esą vienašališkai suidealizuoti. Pranas Visvydas pagiria romano *Breikšmės našta* (1972) kompo-

ziciją, šiuolaikinę tematiką, charakterių keistumą, taiklius satyrinius pokštus; bet papeikia stilių ir kalbą.

Kritikas Kestutis Keblys, kaip ir Algirdas T. Antanaitis, geriausi Jurgio Gliaudos romanu laiko *Šikšnosparnių sostą*; antrą vietą Keblui yra *Ikarų sonata*, kur atskleidžiami kūrėjo maištas ir pralaimėjimas.

Aloyzas Baronas Jurgį Gliaudą pavadino — „jaunai rašančiu autorium“ — „Visuose Gliaudos romanuose pilna gyvakraujų, šiek tiek su akademiškumo doze, bet jaunų žmonių. *Šikšnosparnių sostas* beveik visu kritiku rikiuojamas į geriausius lietuvių romanus. Pakankamai atskleistas žmogus čia ieško atsakymų ir kovoją su neištikimybe pačiam sau; tai romanas iškelia virš gryną etnografinių žymę (*Draugas*, 1976). Taip pat, Aloyzas Baronas pažymi, kad Jurgio Gliaudos romanai yra gausiai skaitomi. Girdi, *Namai ant smėlio* ir po 25 metų tebėra tokia pat aktuali ir mėgiama knyga; jos vertimas populiarus ir tarp angliškai skaitančių. O knyga *Sonata of Icarus* Aloyzas Baronas padovanojęs Cicero, Illinois, miesto bibliotekai ir, patikrinus, net po 8 metų knyga neišimta iš bibliotekos, reiškia, ji skaitoma; nuolatinė paklausa neleidžia pašalinti iš lentynų, kaip greit pašalinamos nepopuliarios knygos.

Mūsų valstybės žlugimo tema *Agonija* buvo išleista net dviem leidimais (1965 m. Nidos ir 1976 m. Vilties leidykla) ir greit išparduota; tai buvo tikras lietuviškas „bestselleris“, kaip ir kitos kai kurios Jurgio Gliaudos knygos. O *Metmenų* kritikas Liūtas Mocūnas *Agoniją* pavadino „aptingusio smalsumo tenkinamąja knyga“ ir net baiminosi, kad tik kas jos neišverstų į anglų kalbą... (*Metmenys*, 1966; Vladas Kulbokus, *Lietuvių literatūros kritika tremtyje*, p. 390). Bet *Agonija* buvo gabaus jauno vertėjo Jono Zdanio išversta ir ši pavasari Šaulių sąjungos išleista gražia knyga — *The Agony: A Literary Approach to History* ir kritikų gerai vertinama, bei populiari lietuvių, latvių ir, reikia tikėtis, amerikiečių skaitytojų tarpe. Taigi, kaip tas novelės vaikutis, pasiėmęs kartoninį paršiuką vietoje šokoladinio zuikio, taip ir kritikai bei skaitytojai savaip renkasi knygas.

Dar norisi pažvelgti, kaip Jurgio Gliaudos kūrybą vertino vienas įžvalgiausių mūsų kritikų — Jonas Grinius. Geriausiai jis at-

siliepia apie romaną, iškeliančį politinio emigranto dilemą — *Šikšnosparnių sostą* (1960). — „Jame vaizduojami įvairių lietuvių tremtinių profesijų atstovai; tai pasimetę žmonės: vieni seka Ameriką snobais, kiti pasiduoda komercinei bei mechaninei dvasiai, lenktyniaujant su amerikiečiais“ (Vladas Kulbokus, *Lietuvių literatūros kritika tremtyje*, p. 79). Jonas Grinius čia randa atskleistą plačią tikėjimo ir vilties netekimo problemą. Ir meilė žmonai, kaip Jobo Dievui, nugalė „šikšnosparnius“ — teisininko Alksnio skepticizmą. Jonas Grinius mano, kad *Šikšnosparnių sostas* esąs geriausias mūsų literatūros egzistencialistinis romanas, nes esąs „originalus, autentiškas kūrinys, atremtas į tikrą psichinės būsenos, išgydytas iš tikros medžiagos, kokią rašytojui davė ir duoda lietuvių šviesuolių gyvenimas Amerikoje“ (*Draugas*, 1961.4.29). Taip pat, jo nuomone, Jurgis Gliauda giliausiai mūsų literatūros pažvelgęs į dvasinę meilę.

Jurgis Gliauda yra vis naujų ir naujoviškų temų rašytojas. Bet, anot Jono Griniaus, naujos temos ir įvairios problemos turinčios ir pavojų; pavyzdžiui, *Delfino ženklė*, kur vyrąja fiziologinė ir psichologinė (vyro-moters) tema. Gliauda išvysto sudėtingą problemą: kiek žmogus turi teisės į kito, silpno žmogaus sveikatą ir gyvybę; šiuo atveju, romano veikėjos jaunos motinos. Talidomido tablečių ėmimas nėštumo metu ir galimas sužalotas kūdikis... Šią problemą gvildendamas autorius pakyla iki religijos ir metafizikos klausimų, bet vietomis nusileidžia iki žurnalistinio aktualumo. Užgriebiamas čia ir beprasmybės įsi-veržimas į tikrovę; taigi Gliauda įsijungia net į absurdiškas literatūros kūrėjų tarpą. Tačiau, anot Jono Griniaus, laiminga romano pabaiga (gimus sveikam kūdikiui) susilpnina romaną; nes veikėjams nebeleidžia susidurti su ontologiniu blogiu, ir taip romanas neįgauna metafizinio gilumo. Geri esą naujūmai romane *Liepsnos ir apmaudo asočiai*, kur nušviečiamas kolchozas ir komunistinėje santvarkoje psichinė rašytojo būklė. Taip pat romane *Breikšmės našta* iš okupuotos Lietuvos profesorius J. Kirlys vaizduojamas, nevada, pranašesniu už laisvų kraštų lietuvių, net patampa jauni-mo stabu... Taip autorius čia ironizuoja perdėtą garbinimą visko, kas iš anapus...

Kalbant apie naujoves Jurgio

Gliaudos kūrybos temose, apščiau yra ir romane *Narsa gyventi* (1978), kur iškeliama Amerikos didmiesčių problemos, ryšium su Vietnamo karu ir „hipių“ laikais. Čia gitaristas Albinas ir jo „hipišką“ meilę Gabija pravedami pro to laiko mąstymus ir įvykius, kol po įvairių haliucinacijų ir Albino pokalbių su Charonu, Vėlių spolelio viešpačiu, tai lietuviška pora lyg ir „susitupi“ ir grįžta prie normaliesnio gyvenimo. Šis romanas, nors nepremijuotas, man yra vienas iš Jurgio Gliaudos įdomiausių knygų. Prie gvildinamųjų „modernių temų“ — reikia priskirti romanus *Pagairė* (1975), kur autorius bando įžvelgti auklėjimo problemas Sovietų okupuotoje Lietuvoje, ir *Atolais — koralų sala* (1980), kur išeivijos jaunoji karta bando prasiveržti menu pasauliu.

Taip, Jurgis Gliauda pasižymi temų aktualumu ir versatilumu. Kartų susipratimo problemos gal ryškiausios romanuose *Breikšmės našta* ir *Šikšnosparnių sostas*. Pastarajame dar viena dilema: kaip praturtėti ir neprarasti tautinio bei kultūrinio identiteto. Tai emigrantų šviesuolių bandymas išlaikyti savo individualybę bei laisvę sunkiose sąlygose. Šios problemos spren-

dimas ir tiesos-gėrio siekimas gyvenimo painiuose labirintuose yra beveik visų Gliaudos romanų pagrindinė žymė.

Romane *Ora pro nobis* svarstoma kančios pasidailijimo, aukos prasmė, atkuriamas komunistų antplūdis (1940-1941 m.) ir dialektiškai kritikuojama komunistinio sistemos. Ir užtenka to vieno romano, kad okupuotoj Lietuvoj autoriaus vardas būtų kaip maru užkrėstas; Jurgis Gliauda yra vienas iš labiausiai kritikuojamų išeivijos rašytojų (*Raidžių pasėliai* — irgi prieš-rusiškas romanas.).

Temų įvairovė Jurgis Gliauda gerą duoklę atidavė ir Lietuvos valstybinių problemų nagrinėjimui romanuose: *Sunkiausiu keliu* (1972) apie valstybininką Mykolą Šlezevičių, *Perlojos respublika* (1979), *Agonija*; knygoje *Kovo ketvirtioji* (1984) istoriškai-beletristiškai pavaizduoja šv. Kazimierą.

Visų pirma šis autorius — problemų gvildintojas, įdomių temų ieškotojas ir sprendėjas; stiliaus ar kalbos estetika jam antroje eilėje. Tačiau, kai kurie jo romanai (ypač *Namai ant smėlio*) aiškiai siekia ir kalbos kultūros.

Vytautas Ciplijauskas

Birutė Ciplijauskaite (1986)

Iš parodos, atidarytos Čiurlionio galerijoje š. m. rugsėjo 12 d.

Vytautas Ciplijauskas

Emilijus Holenderis (1986)

Vakar Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Chicagoje, buvo atidaryta dail. Vytauto Ciplijausko darbų paroda, kuri vyks dar ir ateinančią savaitę, rugsėjo mėn. 19-21 d.